

2629 17.5.2001.



Приватизација
Србија тражи власнике

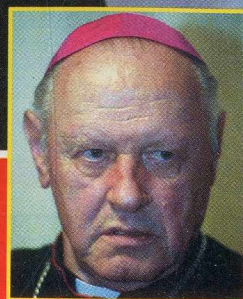
60 динара

досије
Злостављане
жене

НИН

Војислав Коштуница

Државник године
у Белој кући



■ **Франце Перко, надбискуп**

МОЈ ИДЕАЛ ЈЕ ПУСТИЊАЧКИ ЖИВОТ



www.nin.co.yu

Nemačka 5 DEM, Francuska 15,00 FRF, Švajcarska 5,00 CHF, Švedska 26,00 SEK, Austrija 30 ATS, Grčka 800 GRD, Republika Srpska 2,2 KM, Belgija 168 BEF, Engleska 2,20 GBP, Italija 3,500 ITL, Makedonija 80,00 denara, Slovenija 400 SIT, Črna Gora 2,2 DEM

ДРАГОСЛАВ МИХАИЛОВИЋ, КЊИЖЕВНИК

Постмодернисти на издисају

Док су традиционалисти стално држали свој тур на ветрометини, бар овакви какав сам ја, постмодернисти су чучали у мишјим рупама да би сада грдили и псовали оне који су некада ризиковали и за свој статус и за статус књижевности уопште

Његову биографију не би могао да упропасти ни најгори сценариста. Имао је двадесет година када је 1950. ухапшен и отеран на Голи оток. Две године „туцања камена“, стајале су га каријере следеће две деценије. И више. Завршио је 1957. југословенску књижевност и кренуо да тражи посао. После кратког времена, углавном је добијао отказ.

А био је нижи чиновник у војној мензи (отпуштен), у предузећу за откуп кожа и фабрици шећера, преписивач, аквизитер, препродавац јаја, пакер кожа, пословођа путујућег циркуса, уредник у листу „Мозаик“, публициста у часопису „Архитектура – урбанизам“ (отпуштен), новинар у листу за техничко образовање, лектор, коректор и технички уредник у часопису „Храна и исхрана“ (отпуштен), репортер и уредник у листу „Новости из Југославије“... Први роман и драма „Кад су цветале тикве“ били су смејста забрањени (1968).

Ових дана Драгослав Михаиловић (71) борави у Паризу где му је 17. маја у резиденцији кнеза Александра, сина Павла Карађорђевића, уручена награда „Кнез Павле Карађорђевић“. Пре тога, јавности је представљена његова последња књига у издању НИН-а „Црвено и плаво“. Његов избор текстова у којима је сабрано све ауторско немирење са влашћу у последњих тридесет година.

Са забранама књига било је готово практично у деценији Милошевићеве власти. Међутим, многи су спремни да кажу како је средњоевропска литература нестала са сцене после пада Берлинског зида?

– Мислим да је у литератури тих земаља, као и иначе, дошло до победе доктрине постмодернизма која је избрисала и велики део наше књижевности. Под фирмом да су то традиционалисти, постмодернисти су покушали да избришу трећину, половину, или две трећине, свеједно је, укупне књижевности.

Постмодернисти су бивши режим третирали као терористички, што он и јесте био (не увек у остварењу, али у интенцијама). Међутим, њихова литература је по тај режим била потпу-

но бенигна. Мене постмодернисти подсећају на онај ток књижевности који смо имали у другој половини педесетих и првој половини шездесетих прошлог века, који је покојни Света Лукић крстио „социјалистичким естетизмом“. Све је било апстрактно, све се односило на некакве опште теме и није се тицало живота. Ту књижевност је режим Јосипа Броза веома подржавао. Она је била у моди десет-петнаест година и потпуно је затрла у народу свако интересовање за читање.

Када сам објавио прве приповетке из „Фреде, лаку ноћ“ то нико није запазио, нити је икога занимала литература у којој се јунаци зову Милан, Милица, Милош... јер су имена резервисана за тадашњу књижевност била Исак, Ана, Марија, Авељ... све нека општа библијска имена.

Која је ваша основна замерка постмодернистима?

– Енглези имају термин за књижевност која се „тиче читалаца“. Е, ово што имамо данас, не тиче се никога: хоћу рећи, постмодернистичку књижевност мало ко чита осим самих аутора и блиских пријатеља. Не знам да ли ће то тако и остати, али знам да су они јако огорчени на такозване традиционалисте у које и мене убрајају.

Они једино заборављају да су традиционалисти на овим просторима стално држали свој тур на ветрометини, бар овакви какав сам ја. А они, постмодернисти, чучали су у мишјим рупама да би сада грдили и псовали оне који су некада ризиковали и за свој статус и за статус књижевности уопште.

Мислим да је постмодернизам на издисају јер за њега се не интересују читаоци, а кад се за једну књижевност не интересују они којима је намењена, онда је та књижевност одсвирала своје.

Постмодерна је дошла као пратећа књижевност технолошке експанзије и у том смислу она је несумњиво део нове планетарне културе?

– У постмодернизму технологија за-

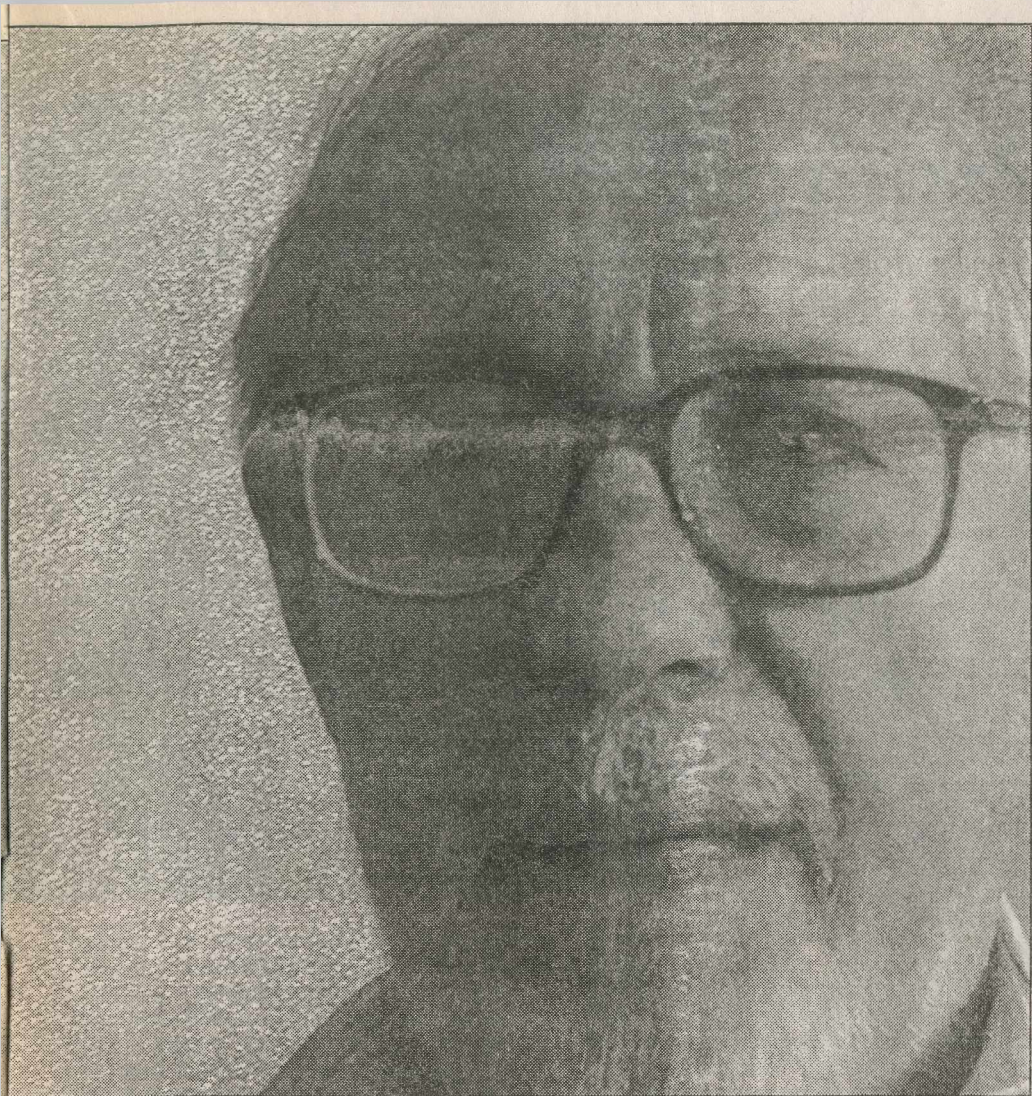
„Надам се да ћемо уз помоћ овог новог режима живети у свету у коме храброст неће бити потребна, да ћу то доживети, да смо близу тог стања, да није никаква храброст рећи како влада не ваља, или премијер греши“

иста има велику улогу пошто је он сам по себи доста слабачак. Њему је занатска страна изванредна и она доприноси унапређењу књижевности. Међутим, оно што уназађује литературу постмодернизма, јесте неоригиналност, наслањање на ауторе из светске књижевности, некритичко препричавање других аутора – све то оштећује саму суштину књижевности.

Може ли се на основу оваквог ра-змишљања закључити да на српској књижевној сцени постоји озбиљан сукоб између такозваних традиционалиста и постмодерниста?

– Постоји, као што је постојао сукоб између такозваних реалиста и модерних, и он је у овом тренутку решен у корист постмодерниста који су заузели све културне редакције са места књижевних критичара у јавним гласилима. Има читавих редакција које нису пропратиле изласке књига које су се једног дана показале као добре, редакција које су потпуно заштитивене у односу на књижевност која се њима не допада. Ту не може доспети ни дашак ветра из те друге књижевности осим кад треба да грде њене ауторе.

Да ли ту лежи и део разлога што се о српским академицима говори с нескривеним омаловажавањем. У Одељењу за језик и књижевност, углавном нема постмодерниста?



СЛОБОДАН ПОТИЋ

Црногорци су упропастили Србе

Припадате онима који новој српској власти предлажу што скорије раздвајање Србије од Црне Горе. Као да вас не боли та могућност пред којом већини становника зебе око срца.

- Искрено речено, мене то уопште не боли. Србија није могла да изабере гори пут него да се толико зближи са Црном Гором. Огромне су разлике у величини, привреди, менталитету, радним навикама, карактерним особинама... И боље је да се ми лепо разиђемо. То ће раздвајање у сваком случају бити добро по Србију, а надам се и по Црну Гору.

Ми Срби нарочито треба да имамо у виду да смо у прошлом веку највише пострадали због двојице Црногораца који су били на челу наше државе: због краља Александра и Слободана Милошевића. Не говорим о Јосипу Броз у кога третирам као страно тело, боље речено ванземаљца.

Та двојица Црногораца, краљ Александар и Слободан Милошевић, нису имала добар однос према реалности. Потичући из мале средине и долазећи у средину која је десет пута већа од њихове, они су мислили да су дошли у Америку или Кину, и да са том моћи могу да изазивају читав свет. Њихов начин размишљања је био катастрофалан и они су закопали Србију у двадесетом веку. Александар је изгубио трећину становништва, а Слободан Милошевић је заратио са читавим светом и довео нас на руб пропасти.

- Јесте, мада мислим да се Српској академији наука и уметности као организацији придаје превелики значај. Она није никаква фабрика ни радионица да би нешто организовала у уметности и књижевности. У њој се само налазе неки истакнути људи за које се верује да су ушли у историју културе.

Али, напади су били усмерени, пре свега, на САНУ као део Милошевићеве полуге власти.

- Којешта. Подсетићу вас да је 1992. године, када је САНУ имала 120 чланова, њих 65 потписало петицију са захтевом да Милошевић демисионира. Наравно да је било људи који су подржавали Милошевићев режим, али било је много више оних који су имали критички однос према том режиму. А они који без престанка нападају САНУ, узимају у обзир само то што је неколико њених чланова било у Главном одбору СПС-а, или су и сада, свеједно је. Много више их је би-

ло потпуно слободно од таласа које је емитовао бивши режим.

Да није било онакве политичке гужве са вашим првим романом „Кад су цветале тикве“, тачније да представу није забранио лично Јосип Броз Тито, да ли би ова ваша књига имала другачију судбину?

- То не умем да кажем. Али, театролози често кажу да би судбина позоришта била другачија да није било те забрањене представе. После тога су настали велики ломови у позоришту и хапшење идеја које су се могле појавити у њему. Требало је петнаест-двадесет година да се позориште ослободи притиска који је тада на њега извршен. Што се саме књиге тиче, она се најпре појавила у Летопису Матице српске и имала је велики ехо. Први критички прикази су изашли пре него што се роман уопште појавио. Са прекидом од девет година због тог Титовог говора, до сада је изашло осамнаест издања романа „Кад су цветале тикве“.

Данас је неком новом Драгославу Михаиловићу неупоредиво лакше него вама који сте у литературу ушли као бивши голооточанин, ни где подобан?

- Тешко је то рећи. Шта да кажете за неког младог човека који је био мобилисан и одведен на фронт, за некога ко је годинама без посла па је на-теран да оде у иностранство. Најлепше је рећи „мени је било најтеже“.

Целог живота сам строго водио рачуна да ништа из своје биографије не причам својој деци - ни колико пута сам отпуштан, ни шта ми се дешавало, ни како су ме хапсили... Само кад би ме нешто питали, одговарао сам им. Неукусно је причати како је мени било тешко, а сада је младима лако. Откуд им је лако на овој ветрометини?!

Али, данас није потребна она храброст коју сте ви испољавали као потписник разних петиција и апела, оснивач Одбора за заштиту уметничких слобода, полемичар?

- Увек ће бити потребно да човек има карактер. А ја се надам да ћемо уз помоћ овог новог режима живети у свету у коме храброст неће бити потребна. Зашто би једном човеку била потребна храброст да би казао своје мишљење, ма какво оно било? Ја се надам да ћу то доживети, да смо близу тог стања да није никаква храброст рећи како влада не ваља, или премијер греша.

Да ништа не ураде, ови људи који су дошли почетком октобра, већ су сада довољно урадили. Доживели смо да нико не може да вас позове и пита: „Шта си разговарао са том и том бигангом синоћ, дођи у ту и ту канцеларију да ми све испричаш“. Људи који су незадовољни променама у ових шест месеци, заборављају да су престали они ужаси због којих смо деценијама патили.

■ РАДМИЛА СТАНКОВИЋ